

Win-win

digitaal erfgoed en participatie

Tekst: Margriet Kim Nguyen
Fotografie: AudreyS Photography (portret), Floris Scheplitz

Digitale erfgoedparticipatie leidt tot nieuwe vormen van kennis, een breder publieksbereik en gezamenlijk eigenaarschap. In gesprek met een digitaal-erfgoed-coach over de gedeelde principes van het Verdrag van Faro en het digitaal erfgoed domein.

Digitaal-erfgoed-coach Wouter Daemen is verbonden aan het Huis van de Kunsten Limburg

“Digitalisering kan nieuwe vormen van gebruik opleveren”

De digitaal-erfgoed-coaches van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) ondersteunen erfgoedorganisaties in het digitaal houdbaar, bruikbaar en zichtbaar maken van hun collecties. Coach Wouter Daemen ziet kansen voor een nauwere samenwerking tussen burgers en experts.

Het Verdrag van Faro benadrukt het recht op toegang tot cultureel erfgoed. Hoe ziet dat er in de praktijk uit?

“Toen vorig jaar de publieksactiviteiten stilvielen, werden instellingen geconfronteerd met een beperking van de toegang. Voorheen kwamen vrijwilligers op een locatie bijeen en beschreven ze de collecties. Als dat niet meer kan en de juiste digitale middelen om daarmee aan de slag te gaan ontbreken, dan is cultureel erfgoed minder goed toegankelijk. Daarnaast merken we dat het steeds belangrijker wordt voor kleine erfgoedinstellingen zoals heemkundekringen om online zichtbaar en vindbaar te zijn voor de lokale overheid

of provincie. Het gaat immers over hun bestaansrecht.”

Hoe kan digitalisering bijdragen aan het vergroten van betrokkenheid bij erfgoed?

“Je ziet succesvolle voorbeelden van crowdsourcing bij projecten als ‘Vele Handen’ en het Limburgse Archief voor Erfgoed van Zuid-Nederlandse Eigendommen en Leefgemeenschappen AEZEL. Binnen AEZEL worden genealogische gegevens en de bewonersgeschiedenis van percelen door een gemeenschap ingevoerd, hierdoor ontstaan interactieve kaarten. Honderden vrijwilligers droegen bij aan het verwerken van miljoenen kadastrale en genealogische gegevens die vervolgens gebundeld zijn op de website. De gegevens zijn redelijk gestandaardiseerde bronnen waarbij een gemeenschap gezamenlijk bijdraagt aan de ontsluiting van de leefomgeving. Zo ontstaat een duidelijk beeld van hoe dorpen of steden in de loop van de tijd zijn veranderd. Digitaal erfgoed en

participatie kunnen elkaar kortom enorm versterken.”

Erfgoedinstellingen kunnen hun collecties aansluiten bij informatienetwerken als Collectie Nederland of Wikimedia Commons. Wat betekent dat voor participatie?

“Bij samenwerking, zoals met informatienetwerken, kom je los van je eigen instelling en kun je dwarsverbanden gaan leggen tussen verschillende collecties. Via een project als Erfgoed Gezocht kun je als vrijwilliger online meezoeken naar archeologische resten. Daarnaast is het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg via crowdsourcing bezig met het digitaal toegankelijk maken van de afbeeldingen van Limburgse vlaggen en vaandels. In het verlengde daarvan kan onderzoek plaatsvinden naar de geschiedenis van het verenigingsleven. Zo gaan een wetenschappelijke insteek en participatie hand in hand.”

De eindgebruiker staat centraal bij de informatienetwerken, maar hoe zit het met het aanbod? Zijn er projecten waar de gebruiker zelf ideeën naar voren mag brengen?

“Vaak is dat niet het geval, terwijl je misschien veel meer uit zou moeten gaan van waar mensen behoefte aan hebben. Of vragen op welke manier mensen eigenlijk bezig willen zijn met erfgoed of hoe ze een bijdrage willen leveren. Daar ligt een grote kans: kijken naar de behoeftes liggen om ook andere groepen meer te betrekken.”

Verandert de rol van de erfgoed-expert als de gemeenschap een grotere stem krijgt?

“Je doet als expert een stapje terug of geeft een deel uit handen. Toegankelijkheid kan leiden tot gedeelde verantwoordelijkheid en eigenaarschap. Dat laatste vinden mensen vaak nog spannend. Als je het materiaal vrij beschikbaar stelt, raak je een stuk controle kwijt. En wat gaat er dan mee gebeuren? Enerzijds zijn instellingen

Vrijwilliger helpt mee bij het digitaliseren van erfgoed in de leefomgeving.

benieuwd naar het bereik dat je kunt realiseren als je je collecties aanbiedt via een informatienetwerk. Anderzijds zijn ze huiverig dat iedereen alles kan bewerken en mensen aan de haal gaan met hun data en kennis. Maar juist het op grote schaal delen van kennis heeft potentie voor het bereiken van een breed en meerstemmig publiek.”

Waar liggen kansen voor digitale erfgoedparticipatie?

“Het gebruik van informatienetwerken leert dat dit nieuwe vormen van gebruik kan opleveren, maar vooral de gedachte dat online een publieke ruimte zou kunnen zijn. Ik zou zelf zeggen: wees niet te angstig. Laten we het breder trekken, in hoeverre kun je van eigenaarschap van erfgoed spreken? Erfgoed wordt enorm toegeëigend en is tegelijkertijd van iedereen. De betekenisgeving kan veranderen dus er kunnen andere eigenaren bijkomen. Soms een stapje terug doen, levert veel op. Dat maakt de Faro-benadering heel waardevol.”

Informatienetwerken

Informatienetwerken zijn er op Europees (Europeana, Wikimedia Commons), nationaal (Collectie Nederland) en provinciaal niveau (Erfgoed Gelderland en Erfgoed Brabant). Sommige werken met een specifiek thema (Netwerk Oorlogsbronnen of Modemuze). De provinciale digitaal-erfgoed-coaches kunnen erfgoedinstellingen helpen een keuze voor een netwerk te maken.